TUNA KÜRSÜSÜ

Edit Tasnádi Kitabı

Söyleşi
Sinan Yaman

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1805
KÜLTÜR SERİSİ: 1008

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-245-0

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Son Okuma: Gözde Yüksel

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: GNG Tanıtım

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Baskı: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TIC. LTD. ŞTI.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul-2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Sinan Yaman: Ankara Beypazarı'nda dünyaya geldi. Türk romanı ve öyküsü, tarihî roman, Türk dünyası edebiyatı, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve dil-kültür-imge alanlarında çalışmalarını sürdürüyor.

Bir sözcükte dile getirilebilecek yaşamın iki hecesi arasında bir âdemoğlu: O-kudukça büyüyor, büyüdükçe yazıyor, yazdıkça anlıyor.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 9
GİRİŞ 13
1. BÖLÜM 21
Macar Tarihinde Editler Bitmez

2. BÖLÜM 33
Beni Değil Ama Türkçe Öğrenmeyi Bıraktı

3. BÖLÜM 61
Burası Budapeşte, Yayınımıza Haberlerle Başlıyoruz

4. BÖLÜM 69
Ve Ankara

5. BÖLÜM 81
Türk Yazarlarının Parmakları Uluslararası
Edebiyat Akımlarının Damarlarında

6. BÖLÜM 107
"... Ben çalışmak istiyorum.
Geçmişi dile getirmek bile bir savaş.
Geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek olan Tuna'nın
yumuşak dalgaları kucaklıyor birbirlerini.
Atalarımızın yürüttüğü savaşı
eritsin anımsama ve barış getirsin,
sonunda çözmektir bizim işimiz
ortak sorunlarımızı, bu da az şey değil."

7. BÖLÜM 131
Meslektaşlarının, Dostlarının ve Öğrencilerinin Gözüyle Edit Tasnádi

YAŞAM ÖYKÜSÜ 179
BİBLİYOGRAFYA 183
ALBÜM 211
DİZİN 235

SUNUŞ

TÜRK-MACAR EDEBÎ İLİŞKİLERİNİN YORULMAZ EMEKÇİSİ EDİT TASNÁDİ

Türk-Macar ilişkileri MS beşinci yüzyıla, hatta belki de ondan öncesine kadar gider. Uralların kuzeyinden kopup Hazar kıyılarına doğru gelen bugünkü Macarların ataları yüzyıllarca Hazar-Karadeniz arasındaki bozkırlarda yaşadı. Aynı yüzyıllarda, aynı coğrafyada Hazar ve Bulgar Türkleri de vardı. Türkler ve Macarlar, bu iki bozkır kavmi, Kafkasların kuzeyindeki toprakları yurt tutmuşlardı; yaşayış tarzları, gelenekleri birbirlerine çok benziyordu. Muhtemelen birbirlerinden kız alıp verdiler. Bazı Türk boyları da Macarların arasına girdi, Macar oldu. Macarların dokuzuncu yüzyıldaki yurt tutuşundan yani bugünkü yurtları Macaristan'a gelişlerinden önceki zamanlardır bu asırlar. İşte o dönemlerin hatıraları, Macar diline girmiş pek çok Türkçe kelimeyle bugüne uzanmıştır. Bulgar-Çuvaş Türkçesinin izinden giden Türkologlar için bu kelimeler özel bir alan oluşturur. Elbette Macarcanın etimolojisi üzerinde çalışan bilginler için de bu kelimeler çok önemlidir.

Macarlarla bizim bir Attila bağlantımız da vardır. Beşinci yüzyılın ortalarına doğru bugünkü Macaristan'a yerleşip Roma'yı ve o zamanki Konstantinopolis'i dize getiren Attila, bir bakıma hem biz Türklerin hem de Macarların atası sayılır.

Türk-Macar ilişkileri Attila ve Bulgar Türkleriyle sadece bir başlangıç yapmıştır. On üçüncü yüzyılda başlayan Çengizli akınları yeni ilişkilerin yolunu açar. Çengizlilerin önünden kaçan binlerce çadırlık Kuman-Kıpçak Türkü Macaristan'a sığınır ve onlar bugün-

kü Macarlığın önemli bir bölümünü oluşturur. Bir süre kendi dillerini konuşurlar, sonra unuturlar. Yıllar sonra buldukları Kumanca bir Hıristiyan ilahisiyle o eski dillerini şimdi tekrar hatırlıyorlar.

Sonra Osmanlı Türk dönemi başlar. Bu defa yüzyıllarca süren çetin savaşlar... 1526'daki Mohaç'ın ardından başlayan 150 yıllık Osmanlı dönemi... Bu kez de Osmanlı Türkçesinden Macarcaya geçen kelimeler vardır.

1699'da Osmanlı dönemi biter. Şimdi Macarların Avusturyalılara karşı bağımsızlık mücadeleleri başlamıştır. Vaktiyle Kumanlar, Macaristan'a sığınmıştı. Şimdi Macar bağımsızlık savaşçıları Osmanlı Türk topraklarına konuk oluyordu. Macar bağımsızlık hareketinin önderi II. Ferenc Rákóczi, yüzü aşkın adamıyla onlarca yıl konuğumuz oldu. Onun başyaveri Kelemen Mikes ömrünü Tekirdağ'da geçirdi (1715-1761). Oradan hayalî ablasına yazdığı mektuplar, *Türkiye Mektupları*, bugün Macar edebiyatının en önemli klasikleri arasında yer almaktadır.

İlk konuk (mülteci) kafilesinden sonra on dokuzuncu yüzyılın ortalarında ikinci bir konuk kafilesi vardır. İlk Macar cumhurbaşkanı kabul edilen Lajos Kossuth adamlarıyla birlikte 1850-1851 arasında Kütahya'da konuğumuz oldu. Macarların anayasa tasarısını da Kütahya'da hazırladı.

Macar Türkolojisinin kurucusu Ármin Vámbéry'nin İstanbul'daki yılları da aşağı yukarı aynı döneme rastlar. Vámbéry'nin Macaristan'da kurduğu Türkoloji, Avrupa'daki bazı dil okullarını saymazsak dünyadaki ilklerdendir. Buna karşılık Türkiye'de kurulan Hungaroloji için Atatürk'ü ve 1936 yılını beklememiz gerekecektir.

Macar Türkolojisinin, dünya Türkolojisi içinde önemli bir yeri vardır. Vámbéry, József Thúry, Zoltán Gombocz, Gyula Németh, Lajos Ligeti, Zsuzsa Kakuk, György Hazai, Janos Eckmann, András Róna-Tas, István Vásáry, Árpád Berta… Ve elbette daha birçok önemli Türkolog, Macar mektebinden yetişmiştir. Aynı mektepten yetişen Türkler de vardır: Bekir Çobanzade, Hamit Zübeyr Koşay, Hasan Eren, İbrahim Kafesoğlu, Şerif Baştav.

Edit Tasnádi işte bütün bu ilişkilerin sözcüsü gibidir. O; akademik kariyer yapmamış, ömrünün önemli bir kısmını Macar Radyosunun Türkçe bölümünde geçirmiştir ama bütün bu ilişkiler onun ilgi alanındadır. O; Németh, Ligeti, Kakuk gibi ünlü Türkologların

öğrencisi olmuş ve bir Türkolog olarak yetişmiştir. Ama hayat onu âdeta modern Türkçenin içine atmıştır. Budapeşte'deki radyonun Türkçe servisinde yıllarca çalışmak, Türkiye'de ve Avrupa gurbetinde yaşayan Türklere Türkçe programlar hazırlamak, onlardan gelen mektupları okumak, sınıflandırmak, türkü isteklerine cevap vermek onun Türkçesini pişirmiştir. Bu pratiğin üstüne beş yıl boyunca Ankara'da DTCF'de okutmanlık yapmak da onun çalışma alanını belirleyen etkenlerden biri olmuştur. Evet, Edit Hanım, eski Bulgar Türkçesinden Macarcaya geçen kelimelerle meşgul olmuştur, Macarca-Türkçe ve Türkçe-Macarca Sözlük çalışmalarının içinde yer almıştır ama onun asıl çalışma alanı çeviri olmuştur. Özellikle Türkçeden Macarcaya. Onlarca romanımız, öykümüz, şiirimiz, deneme ve araştırma kitabımız onun emekleriyle, onun güzel ve mutlaka estetik diliyle Macarcaya kazandırılmıştır. Yaşar Kemal, Orhan Pamuk, İhsan Oktay Anar, Memet Baydur, Gül İrepoğlu, Buket Uzuner, Orhan Asena, Tarık Buğra, Turan Oflazoğlu, İlber Ortaylı ve daha pek çok yazar ve şairimiz onun kalemiyle Macarcada hayat bulmuştur. Bu, öyle böyle bir iş değildir; roman dediğimiz kitapların bir kısmı çok hacimlidir. Mesela *Benim Adım Kırmızı*, 500 sayfayı aşkın bir eserdir. Böyle onlarca eseri bir dilden başka bir dile çevirmek herhâlde günde sekiz saat çalışarak yapılacak işlerden değildir. Bu sebeple yazının başlığında "emekçi" kelimesini kullandım. O, yıllarını çeviri işine veren bir emekçi olduğu gibi aynı zamanda bir "dil işçisi"dir. Çünkü edebî bir eseri çevirmek, o eseri hedef dilde yeniden yaratmak demektir. Nice Türk şiiri, öyküsü ve romanı Edit Hanım'ın dil işçiliğiyle Macarcada yeniden yaratılmıştır.

Macarcadan Türkçeye yapılan çevirilerde ise Edit Hanım mutlaka bir Türk yazara ihtiyaç duymuştur çünkü Türkçe içinde ne kadar haşır neşir olsa da Türkçe onun ana dili değildir ve bir Macar şiirini Türkçeye çevirmek için ana dili Türkçe olan bir edebiyatçıya ihtiyaç vardır. Bence burada Edit Hanım; Kemal Özer, Dursun Ayan gibi şair ve yazarlarla birlikte çalışmakla doğru bir yöntem uygulamıştır.

Edit Tasnádi Türk-Macar edebî ilişkilerinin her alanında söz söylemiş, kalem oynatmıştır. Onun, bu kitabın sonunda yer alan çalışmalarına bakanlar ne demek istediğimi anlarlar. Bizim Nasreddin Hocamız başka bir kılıkla Macar fıkra geleneği içine girmişse Edit Hanım orada vardır; Macarların on altıncı yüzyıldaki büyük

lirik ve epik şairi Bálint Balassi'nin çeşitli dillerde yazdığı şiirler arasında Türkçe şiirler de bulunuyorsa Edit Hanım orada vardır; Kelemen Mikes, Tekirdağ'da hayalî ablasına mektuplar yazmışsa ve bu mektuplarda on sekizinci yüzyıl Osmanlı hayatıyla ilgili bilgiler de yazılmışsa Edit Hanım orada vardır; Yunus Emre'nin yedi yüz ellinci yılı kutlanacaksa Edit Hanım orada vardır; erken yaşta kaybettiğimiz sevgili dostumuz István Mándoky Kongur Budapeşte'de anılmışsa Edit Hanım orada vardır; Osmaniye'den Türk halk türkülerini derleyen Béla Bártok için ölüm yıl dönümünde toplantı yapılmışsa Edit Hanım orada vardır; Macaristan'daki tarihî Türk anıtları tanıtılacaksa Edit Hanım orada vardır; Tekirdağ'da, Kütahya'da Macar mültecileri anılacaksa Edit Hanım oralarda da vardır. Sözün özü Edit Hanım, Türk-Macar edebî ilişkilerinin her yerde hazır olan sözcüsüdür. İkinci Dünya Savaşı'nın ateşten günleri içinde doğan, çocukluk ve gençlik yılları savaştan hemen sonra başlayan Demir Perde içinde geçen Edit Tasnádi, bütün bu olumsuz dönemleri, edebiyat ve kültürle meşgul olarak değerlendirmesini bilmiş ve yukarıda kısaca anlatmaya çalıştığım sayısız eser ve çalışmaya emeğini ve gönlünü vermiştir.

Budapeşte'deki Yunus Emre Enstitüsünde Macarlara Türkçe öğreten, bir bakıma Türk-Macar edebî ilişkilerinin bundan sonra da devam etmesinin yollarını açan Sinan Yaman, Edit Hanım'la konuşarak güzel bir iş yapmıştır. Hiçbir emek değerlendirilmeden kalmamalıdır. Yaman da Edit Hanım'ı ve çalışmalarını bütün yönleriyle bize tanıtarak kutsal olan bu emeği değerlendirmiştir.

Elinizdeki eserde Sinan Yaman tarafından sorulan bilinçli sorularla, Edit Hanım'ın yaşadığı yerlerin ve yılların bizim için meçhul olan taraflarını öğreniyoruz. Edit Hanım'la birlikte âdeta maceralı bir yolculuğa çıkıyor, onun yaşadığı dönemlerin Macaristanı'nı, kısa süreyle de olsa Ankarası'nı izliyoruz. Bu güzel söyleşi kitabını okurken ben zevk aldım. Türk-Macar ilişkilerine ilgisi olan okuyucuların ve hatta genel okuyucu kitlesinin de aynı zevki alacağından eminim.

80 yaşına yaklaşmış bulunan Edit Hanım hâlâ çalışıyor. Öyle anlaşılıyor ki onun bize vereceği armağanlar henüz bitmiş değildir.

Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun

GİRİŞ

"Ankara'daki okutmanlık döneminizle ilgili bir söyleşi yapalım mı?" sorusu elinizdeki kitabın serüveninin başladığı yerdir. Meğer sorulacak ne çok şey varmış...

Türkiye Türkleri ve Macarlar arasındaki ilişki bizim açımızdan genel olarak romantik bir temele dayanır. Kimileri nazlı Budin'i Osmanlı Türklerinin en uç sancağı olarak nitelendirirken kimileri Macar kardeşleri binlerce yıl öteye götürerek Hun köküne dayandırıverir. Tarihin farklı zamanlarında Macar kardeşlerle netameli dönemlerimize rağmen aradaki sarsılmaz ilişki her yüzyılda yeni bir görünüme kavuşarak bugünlere kadar uzanmıştır. Osmanlı Türklerinin Avrupa'dan çekilişiyle birlikte belki de Macarlar ve Türkler birbirlerine daha nesnel bakabildiler. Macar özgürlük mücadelelerinde -siyasi sebepler olmakla birlikte- Osmanlı Devleti Macar kardeşlere her zaman kapısını aralamıştır. Kırım Savaşı'nda Macarların verdiği destek tarihî bağları kuvvetlendiren adımlar arasındadır. Nâzım'ın "Akıyor çamurlu çamurlu" dediği Tuna'ya akseden Türk ve Macar yiğitlerinin kılıç sesleri bugün yerini yoldaşlık türkülerine, yeni bir tabirle stratejik ortaklığa bıraktı.

Avrupa'daki Türkoloji çalışmalarının Macaristan'da başlaması Türkler ve Macarlar arasındaki bilimsel ilişkilerin derinliğini bize gösterir. Macar bilim adamlarının ve seyyahların Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenlik sahasında birçok geziye katılmaları, o döneme ait sözlü gelenek unsurlarını, edebî ürünleri ve sosyal hayata dair verileri kayıt altına almaları dönemi anlamamızda farklı bir bakış açısından yararlanmamızı sağlar. Bunların yanında Doğu'yu dil, edebiyat, tarih, coğrafya, arkeoloji gibi alanlarda çözümleyip anlamak, Batı merkezli politik çıkarlarda bu verilerden yararlanarak Doğu'da Batı çıkarlarını yaşatabilmek için dönemi içerisinde Türkoloji çalışmalarının oryantalist bir kimliğe büründüğünü de dikkatlerden kaçırmamak gerekir.

Bir dilin konuşucu sayısı ve konuşulduğu coğrafya o dil ve dil çevresinde oluşan yüksek tarihî birikimin akademi dünyasında ele alınma biçimini ve akademisyen sayısını doğrudan etkiler. Mevzu Türkçe ve Türk tarihi ise Türklerin irtibatta olduğu milletlerin karşılıklı kültürel alışveriş sebebiyle bilimsel çalışmalar yapmaları, etkileşimin olduğu milletlere de bir "vefa payesi" biçer. Macarlar bu payeyi yaptıkları çalışmalar ile belki de en fazla hak eden millettir.

Günümüze kadar Türkoloji sahasında ve Türkiye-Macaristan ilişkileri çerçevesinde çalışma yapan bilim adamları, çevirmenler ve sanatçılar "Türk-Macar kardeşliği" ifadesinin içini dolduran önemli şahsiyetlerdir. İfade edilen bu önemli simalar arasında bulunan Edit Tasnádi (Edit Taşnaadi) iki dil arasında yaptığı çeviriler, yaklaşık 30 yıl boyunca Macar Radyosunun Türkçe Yayınlar Servisi'nde yaptığı Türkçe programlar; iki ülkenin dili, edebiyatı, edebiyatçıları hakkında Macaristan, Türkiye, Balkanlar ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde katıldığı bilimsel toplantılardaki konuşmalar ve yayımladığı makaleler ile kendine özel ve haklı bir yer edinmiştir. Edit Hanım'ın iki ülkeye dair bilimsel ve kültürel çalışmalarının Türkiye'de akademik dünyanın dışında da tanıtımına katkı sağlayabilmek ve "vefa" kavramının içini doldurabilmek için "Edit Tasnádi Kitabı" adı altında kendisiyle yapılan bu nehir söyleşi kitabının hazırlanması, ilk defa Türkiye dışındaki bir Türkolog ile yapılan çalışma özelliğini taşımaktadır.

***

Kovid-19 salgını nedeniyle 2020 yılının insanlık hafızasındaki olumsuzluğunun edebî dünyaya tesiri önümüzdeki yıllarda edebî metinlerde görülecektir. "Salgın edebiyatı" adı altında kurmaca dünyada var olabilecek metinler gördüğüyle var olan ve düşünen günümüz âdemoğlunun iç dünyasındaki "madde salgını"nın ifadesinde yeterli kalır mı bilmiyorum. Baharın yavaş yavaş kışın sultanlığına son verdiği demlerde söyleşiye başlamamız ve aynı zaman diliminde virüs salgınının sosyal yaşamı doğrudan kısıtlamasından kaynaklanan sorunlar, kitabın içinde yer yer sizlerin karşısına çıkacaktır. Yüz yüze görüşmeyle başladığımız söyleşiye sokağa çıkma yasaklarından dolayı telefonda devam etmek zorunda kaldık. Baharla birlikte insanların arasına "sosyal mesafe" koyarak yasakların gevşemeye başlatılması mesafesiz bir muhabbetle yola devam etmemizi sağladı. Budapeşte'de bulunan Macar Millî Müzesinin bah-

çesi Edit Hanım'ın bütün hayatının seyircisi olduğu gibi yaşadıklarının yazılmasının da sessiz tanığı olmuştu. Benim sorma ve kayıt altına alma merakım, Edit Hanım'ın ne olursa olsun "mütebessim bir sesle" anlatmaktan bıkmaması kitabı nihayete erdirmemizi sağladı. Diyeceksiniz ki "mütebessim çehre" derdik biz buna. Salgının etkileri tabirlerimize de yansıdı. İnsanların çehrelerini birbirlerine gösteremedikleri bir zamanın yaşayanları oluverdik.

***

Türk olmayan biriyle nehir söyleşi yapmaya karar verdiyseniz ve bu kişinin ana dilinin alfabesi sizin alfabenize göre farklı harflerden oluşuyorsa özel adların ve yer adlarının yazımında son derece özen göstermeniz gerekiyor. Bu sorunu ortadan kaldırmak için söyleşi metnini Edit Hanım'ın tashihinden birkaç defa geçirmek doğru bir karar oldu. Söylediği cümleler ise içeriğine dokunulmadan yine kendisinin ve benim dokunuşlarımla şekil olarak düzeltildi.

Kişiye saygı ilk önce adının doğru okunuşu ile başlar düşüncesiyle Macar alfabesine özgü harflerin doğru okunuşlarını gösterebilmek için okunuşlar yay ayraç içinde verildi. Macarcadaki uzun sesliler bu okunuşlarda belirtilmedi. Bu durumun tek istisnası Edit Hanım'ın soyadının okunuşudur.

Söyleşi metninde bu kadar çok dipnotun olması ilk başta sizler tarafından yadırganabilir. Her ne kadar bir Türkoloğun yaşamına dair sorular sorulsa da farklı bir ülke, tarih ve dilin Türk okuyucusuna yabancı geleceği düşüncesi ve metnin daha rahat anlaşılabilmesine katkı sağlamak maksadıyla dipnotlarla açıklamalara gidildi. Bu durumun metnin akıcılığını etkileyen olumsuzluktan ziyade, nehir söyleşiyi zenginleştiren özellikler arasında değerlendirilmesi yarar sağlayacaktır.

***

Yazmayı çok sevmeyen bir millet olduğumuzdan dem vururuz hep. Geniş bir coğrafyada yaşamakla, buralarda siyasi teşekküller oluşturmakla övünürken yaşadığını yazamamanın hüznünü çok da dile getirmeyiz. Yazmadığımız için "an"ı hissedemeyiz belki de. "An"ı hissedemeyenler ayrıntıya nasıl hükmedecek, medenilik vasfını nasıl kazanacak?

Yeteri kadar okumadığımızı basmakalıp hâline getirenler yeteri kadar yazmadığımızı pek gündemlerine almazlar. Oysa yazılacak

çok şeyimiz vardı ama biz anlatmayı tercih ettik. Anlattığımız için okumaya fazla ihtiyaç duymadık veya dinlediğimiz için meylimiz de pek olmadı. Bir "an"da anlatıverdik "an"ı hissedemeden.

Ne oldu bilmiyorum ama yukarıdaki yargıları düzeltip tarih yapanlardan özür dilercesine artık çok yazdığımızı söylemeliyim. Yazılan onca eser bizim hikâyemizin gök kubbedeki terennümü... Bu terennümün en güzel yanı şüphesiz okur-yazar bir millet olarak "an"ılabilmek olacaktır.

Artık ziyadesiyle yazıyoruz hatta başkalarının yaşamlarına dair de yazma eğilimimiz oldukça fazla. Türk edebiyatında adından iyice söz ettiren "otobiyografik söyleşi"ler insanımızın başkalarının yaşamına olan ilgisinin edebiyattaki tezahürü olsa gerek. Bu ilgi halk arasındaki klasik ben merkezli başkasını anlama, özeline hâkim olma olarak adlandırılırken edebî dünyada bir yazarın, bilim adamının, bir akademi mensubunun yahut bir âlimin yaşamını onun ağzından kayıt altına alma işi olarak karşımıza çıkıyor. Sözlü geleneğin hâkim olduğu bir kültürde "sözle tarihe not düşmek" olarak ifade edebileceğimiz otobiyografik söyleşilerin zenginliği yadsınmamalı. Türün ülkemizde güzel bir adlandırmayla "nehir söyleşi" olarak ifadesi yaşamın uzunluğundan ziyade o yaşamın sahibinin bu dünyadan ayrılmasından sonra bile hikâyesinin devam edeceğini imler. Tıpkı yatağını sorgulamadan durmaksızın akan nehirler gibi. Nehir söyleşilerde kayıt altına alınan ömrün bir bölümü kitap okundukça o ömrü ve metni zenginleştirmeye devam eder. Nehir söyleşi birinci ağızdan ve bakış açısından dönemin ve o kişinin ilişkilerinin kayıt altına alındığı öznel bir tarih kitabıdır. Biyografinin bilgi, üslup, bakış açısı gibi konulardaki tekdüzeliğiyle nehir söyleşilerde karşılaşmak pek mümkün değildir. Soru soranın diğer tabirle söyleşi nehrindeki "nehirci"nin soruları; bakış açısına, olumlanmak istenen yaşanmışlıklara ve üsluba müdahaledir. Bu zat nehrin yatağına her daim müdahale eder, yer yer suyu bulandırır da. Ne olayın öznesi olan "anlatıcı"yı yalnız bırakır ne de kendisinin unutulmasına izin verir. Bu hâlleriyle "nehirci"ler biraz da gerçek olduğu kadar okunduğunda etki bırakacak tesirli haber peşinde koşan gazeteci ruhlu insanlardır.

Tuna Kürsüsü'nün alanında ilk çalışma olmasının mutluluğu, edebî türün "nehir" sözcüğüyle ifadesinin yanında eser adının da

bir nehirle adlandırılmasıyla katlanmıştır. Eserin 7 bölümden oluşması, içinde Macarların da bulunduğu Karpat Havzası'na gelen 7 kavme atıf yapmamızı sağlayan hoş bir tesadüftür.

Bölümler; "Macar Tarihinde Editler Bitmez"; "Beni Değil Ama Türkçe Öğrenmeyi Bıraktı"; "Burası Budapeşte, Yayınımıza Haberlerle Başlıyoruz"; "Ve Ankara"; "Türk Yazarlarının Parmakları Uluslararası Edebiyat Akımlarının Damarlarında"; "... Ben çalışmak istiyorum. / Geçmişi dile getirmek bile bir savaş. / Geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek olan Tuna'nın yumuşak dalgaları kucaklıyor birbirlerini. / Atalarımızın yürüttüğü savaşı / eritsin anımsama ve barış getirsin, / sonunda çözmektir bizim işimiz /ortak sorunlarımızı, bu da az şey değil."; "Meslektaşlarının, Dostlarının ve Öğrencilerinin Gözüyle Edit Tasnádi" başlığıyla adlandırıldı. Her bir bölüm kendi içerisinde Edit Hanım'ın yaşamının bir parçasını ele alıyor.

***

Karşımıza bazen bir radyo programcısı bazen bir Türkolog bazen de alanının yetkin bir çevirmeni olarak çıkan Edit Tasnádi'nin hayatına dair sorular sormak bir nevi Türk-Macar ilişkilerinin tarihini ve bugününü irdelemek, dolayısıyla Türkolojiye kapı aralamak anlamına geliyordu.

Asya'dan Karpatlara göç eden Macarların vatan tuttukları bu coğrafyada yeniden doğmaları misali, Edit Hanım'ın da İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği günlerde doğduğu topraklardan göçle hayata başlamak zorunda kalması Macarların bir cümlede anlatılıveren uzun ve zorlu göç hikâyesinin şahsındaki tezahürüdür. Budapeşte'den Avusturya'ya doğru ailece göç etmeleri ve bu göçün onlara hediyesi olan kardeşinin bu sırada dünyaya gelmesi kaleminin mürekkebine acının dolmaya başladığı zamanlardır. Sovyet Rusya yönetimine karşı 1956 yılında gerçekleşen son yüzyılın Macar Özgürlük Savaşı'nda bu mürekkep daha da koyulaşır. Tuna artık "çamurlu çamurlu akmayı" bırakmış "kızıl kızıl akmaya" başlamıştır. Bu döneme dair Edit Hanım'a yönelttiğim her soru gözlerine o günlerin kızıl acısını, sesine çaresizliğin öfkesini yansıtıyordu. Çalışmanın bu bölümü, dönem itibarı ile yaşadığı hüznün içinde yaşam mücadelesi veren bir kişinin ve ailesinin dramını ortaya koyarken Macar halkının da acılarını hissettiriyor. Tuna bu kadar derin miydi? Tuna bu kadar acının şahidi olarak mı akıyordu?

Bir kez daha anladım ki Tuna'yı derinleştiren hoyratça akan suları değil, tarih boyunca şahit olduğu acılardan utanırcasına diplere doğru kaçmasıymış.

Edit Hanım'ın üniversite eğitimine Türkoloji bölümünde başlaması artık hayatının seyrinin Türkçe, Türk edebiyatı, Türkiye ve Türk-Macar ilişkileri olarak değişmesini sağlayacaktır. Kendine göre iyi düzeyde bilmediği Türkçe ile Macar Radyosunun Türkçe Yayınlar Servisi'nde üniversiteden mezun olur olmaz işe başlaması aslında onun Türk edebiyatına, iki dil arasındaki çevirilere yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Macar Türkolojisi dil ve tarih odaklı çalışma yaparken Edit Hanım, tek başına Türk edebiyatı ve Macar edebiyatının karşılıklı tanıtımında bir kürsü gibi verimli çalışmıştır. İki dil ve toplum arasındaki tarihî ilişkilere dair yönelttiğim sorulara verilen cevaplar sakin sakin akan Tuna'da iki akraba milleti yan yana getiriyordu. Ara sıra Tuna "çamurluğunu" hatırlatırcasına yakın tarih konularında dinginliğinden uzaklaşsa da Buda tepelerinden Tuna'yı temaşa eden Gülbaba'nın manevi varlığıyla her şeyi tatlıya bağlıyorduk. Ünlü Macar şair Sándor Petőfi'nin aşağıdaki dizelerinde imlediği gibi:

Bellek!
Sen kırılmış gemimizden bir tahta parçasısın
Dalga-rüzgâr kavgasının
Kıyıya attığısın...

***

Tuna Kürsüsü'nde en büyük teşekkür şüphesiz Edit Tasnádi'ye. Kendisi, doğduğundan beri yaşadığı Türkiye kokan evinde üretmeye devam ediyor. Tezgâhında Macarcaya çevrilecek Türkçe kitaplar hiç eksik olmuyor. İlk günkü heyecanını ve azmini koruyarak bunları Macar okuyucusunun dikkatine sunmanın verdiği hazzı yaşamaya devam ediyor.

Ürettikleriyle Türklük biliminin Türkiye'de ve dünyada saygı gören ismi, *Tuna Kürsüsü*'ne sunuş yazma nezaketiyle yelkenleri dolduran gıyabi muallimim Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Bunca yaşanmışlıkların tanıkları; Edit Hanım'ın meslektaşları, dostları ve öğrencileri yazdıkları metinlerle *Tuna Kürsüsü*'nü menzile soktular. Onların ifadeleri Edit Tasnádi'yi farklı açılardan görmemizi sağladı. *Tuna*ca teşekkür her birine.

Son bir teşekkür de Dr. Devrim Öztürk'e. Sıkıştığımız kavanozlara inat "en uzun eylül"ün mimarına...

***

Osmanlı Türkleri Avrupa seferleri için Tuna Nehri'nde yol almaya uygun üretilen *İnce Donanma* aracılığıyla ticarette ve savaşlarda büyük yarar sağladı. Her yüzyılın gelişi, idraki ve hikâyesi farklıdır. Kendinizi Türkler ve Macarlar arasındaki dil, tarih, edebiyat ilişkilerine adayan bir *Tuna kaptanı* ile devletler tarihinin bazen hüzünle bazen gururla akmaya devam ettiği Tuna'ya koyvermenizi ve menzildeki *Tuna Kürsüsü*'ne doğru olan yolculuktan keyif almanızı dilerim.

Sinan Yaman
Budapeşte, Temmuz 2020

1. BÖLÜM

... Macar tarihinde Editler bitmez. Dünya Kadınlar Günü'ne bir gün kala Budapeşte'de Nyugati Garı'na yakın bir kafede Edit Hanım'la söyleşimize başlayacağız. Son iki hafta boyunca kendisini tramvay durağında karşılayıp bu kafeye beraber geçmiştik. Ankara'da görev yaparken ona yoldaşlık eden büyük oğlu Zsolt da bir ara bu sohbetlerimize katılmıştı. Mütebessim bir çehrede asılı kalan mütevazı bir üsluptu aklımda kalan.

Edit Hanım siyah uzun pardösüsü, gri şapkası ve eldivenlerinin yanı sıra en az bu giysiler kadar onda kimlik bulan dakikliği ile yine gülümsüyor. Karşımda seksenine merdiven dayamış bembeyaz saçları ve ışıl ışıl ela gözleriyle zaman zaman uzaklara dalan bir kadın oturuyor. Camdaki aksinde, gözlerine oturan dikkatinin beni resmiyete davet ettiğini görsem de kafamı ona çevirdiğimde yüzünde oynayan tebessümüyle muhatabını kucaklaması, bir yudum alındı mı kırk yıllık hatırı olan kahvenin samimiyetine kapı aralıyordu. Dudaklarından dökülen sözcüklerin yüzünde oluşturduğu ahbaplık "Bir sigara tellendirip dumanında hikâyeyi gördüm," diyen yazar misali "Hikâyen camdaydı ben sadece oraya baktım," diyen nehircinin kalemine güç veriyor.

Türkçeyle yıkanan bir hayatı dinlemenin verdiği zevkle ona soru sorarken, bir hatıra saklıyormuşçasına kaçamak dinleyişi bu hayat bu kitaba ne kadar sığacak diye düşünmekten beni alıkoyamadı. Elinizde tuttuğunuz kitap Edit Hanım'ın hatıralarına açılan yelkeni dolduran nasipli rüzgârdan kalan hoş bir seda.

Sorularımın cevabını uzun uzun düşünmeden, akademik titizliğin gereğini ifade edercesine geçmişine düzenle yerleştirdiği hatıra havuzundan bir bir çıkarıyor. Kelimeler yavaş yavaş ağzından çıksa da cümlelerin birbirine bağlanması, tozlu hatıraların tekrar yaşanırcasına ağızdan dökülmesi ela gözlerde o günlerin ışıltısını görmemi sağlıyor.

Sohbete bir gün sonra kutlanacak Kadınlar Günü'nden başlıyoruz. Sosyalist dönemde iş yerlerinde sendikanın kadınlara çiçek ve çikolata benzeri hediyeler verdiğini söylüyor. Sözü daha çok uzatmadan "Bismillah" *deyip başlayalım mı teklifinde bulunuyor.*

2. BÖLÜM

... beni değil ama Türkçe öğrenmeyi bıraktı.

Üniversite hayatınızla başlayalım. Türkoloji bölümünü seçmenizin özel bir sebebi var mı?

Üniversiteye girdiğim dönemde üniversitede her şey daha katı kurallarla işliyordu, şimdiki nesil çok serbest. O zaman herkes iki branş seçmek zorundaydı. Ailede benden biraz büyük, üniversitede Macar Dili ve Edebiyatı ve kütüphanecilik okuyan genç bir hanım, Macarcada Türkçeden geçen çok fazla sözcük olduğunu, aslen istediğin Macar Dili ve Edebiyatı'nın yanına ikinci branş olarak Türkolojiyi seçebileceğimi söyledi. Beni bu alana yönlendirdi. Bu iki branşın yanı sıra pedagoji dersleri de beş yıl boyunca zorunluydu. Yani adeta üç branşımız vardı.

İlkokul öğretmeninizden sonra hayat seyrinizi değiştiren bir öneri olmuş.

Aynen öyle oldu. Üniversitede beş yıl boyunca Macar dili, tarihi, kültürü gibi alanlarla ilgilendim; bunlara öncelik verdim. Türkoloji benim için farklı bir heyecan oldu. Sınıfta çok az öğrenciydik. Sosyalist dönemi sevmiyordum hâlâ da sevemiyorum. Nefret ettim diyebilirim. Belki de onların tasvip ettiğim bir özelliği, ihtiyaca göre bölümlere öğrenci alınmasıydı. Beş yıl sonra ihtiyaç neyse ona göre öğrenci alınırdı. Türkoloji mezunlarına da iş imkânı az olduğu için bölüme çok az öğrenci kabul edilirdi. Ben üniversiteye başladığımda sınıfta iki kızdık. Beşinci sınıfta da iki kişi vardı, bu demek oluyor ki aradaki üç yıl boyunca kürsüye kimse kabul edilmemiş. Benim bölüme girişimden bir yıl sonra bir mucize oldu ve altı kişi bölüme kabul edildi. Birçok dersimiz ortaktı. Her yarıyılda farklı bir Türk lehçesini öğreniyorduk.

Üniversiteye nasıl kabul ediliyordunuz?

3. BÖLÜM

... Burası Budapeşte, yayınımıza haberlerle başlıyoruz.

Hocam sizin hayatınızda çok önemli bir yer kapladığını tahmin ettiğim Macar Radyosu hakkında konuşalım. Öncelikle kısaca Macar Radyosunun tarihi hakkında bilgi verebilir misiniz?

1921'de Macar Radyosu kuruluyor. Avrupa'nın ilk radyo yayınları arasındadır. O zamanlar radyoya telefon hattına abone olur gibi abone oluyorsunuz ve kulaklıkla radyoyu dinleyebiliyorsunuz. İlk önce haberler okunuyor, sonra müzik verilmeye başlanıyor. Televizyonun olmadığı bir dünyada radyo herkesin hayatında önemli bir yer tutuyor. Hayatım boyunca hiç taşınmadığım evim, Macar Radyosuna çok yakındır. Okula giderken radyonun önünden geçerdim. 6 yıl boyunca arkadaşlarımla radyo kapısına bakarak acaba bugün hangi ünlü sanatçı çıkacak diye beklerdik. Kimi arkadaşlar bu sanatçılardan imza alırdı.

Radyoda işe nasıl başladınız?

6 yıl boyunca günde iki defa önünden gelip geçtiğim bir yerde çalışacağım aklımın ucundan geçmezdi. 1966'da üniversite beşinci sınıftayken radyodan kürsüye bir telefon geldi. Sınıfta iki kızdık. İkimizin de adı Edit. Diğer Edit benden bir yaş büyük ve evliydi. Eşi İranistik kürsüsünde doçentti. Beşinci sınıftayken eşi Türkiye'den bir burs kazandığı için onlar Ankara'ya gitti. Sadece ben vardım. Ben sözde beş yıldır Türkçe öğreniyordum. Her dönemde farklı lehçelerden karşılaştırmalı dil bilimi dersleri yaptık. Bunlar; kelimenin eski Türkçede, orta Türkçede nasıl, diğer lehçelerdeki farklılıkları nelerdir gibi filoloji ile ilgili karşılaştırma dersleriydi. Gerçi çağdaş Türkçe diye de bir dersimiz vardı. Dışarıdan o derse bir hanım geliyordu. Türkiye'de yaşadığından dolayı güzel bir Tükçesi vardı ama Türkçe gramerden haberdar değildi. Öğretmenliği de sevmez-

5. BÖLÜM

... Türk yazarlarının parmakları uluslararası edebiyat akımlarının damarlarında.

Bütün dünyayı kasıp kavuran Kovid-19 salgını nedeniyle Edit Hanım'la söyleşimize telefonla devam etmek zorunda kaldık. İnsanlık için zor geçen bu günlerde Edit Hanım'ın sesindeki duyguyu hoparlör yok etmeye çalışsa da konuştukça rahatladığını hissediyor, satır aralarında geçmişinin duygu yüklü anlarını temaşa etme imkânı yakalıyorum.

Bugüne kadar birçok eseri Macarcadan Türkçeye çevirdiniz. Türk romanı özelinde çağdaş Türk edebiyatı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Edebiyat tarihi açışından çok önemli tespitlerde bulunamam. Türkoloji eğitimimiz tamamen filoloji merkezliydi. Türkiye Türkçesini de doğru düzgün öğrenemedik. Diğer yandan Türk edebiyatı dersi de beş yıl boyunca sadece bir dönem verildi. Koca bir Türk edebiyatı tarihi bu kadar kısa bir süre içerisinde öğrenilemezdi. Ayrıca çağın siyasi durumuna dikkat çekmek istiyorum. Benim öğrenciliğimde "Demir Perde" hâlâ vardı. Politik engellerden dolayı Türk edebiyatından çok çeviri yapılmıyordu. Üniversite eğitimim sırasında romandan ziyade çok fazla şiir okuduğumuzu söyleyebilirim. Divan şiirine dair bayağı bilgi edinmiştik. Büyük divan şairlerinin şiirlerindeki ince dokunuşlara karşı saygım büyüktür, ne var ki bu şiirin gönlüme hitap etmediğini itiraf etmeliyim.

Saz şairlerinin eserleriyle ilgili durum bambaşka. Onlardaki havayı, mecazlarındaki anlam dünyasını eski Macar şiirinde bulmak mümkün. Bu noktada Tamás Kobzos Kiss'in (Tamaş Kobzoş Kiş) adını anmak istiyorum. 2015'te yitirdiğimiz seçkin müzisyenimiz, Türklerin geleneksel sazı bağlamayla da tanıştıktan sonra Türkçe-Macarca Âşık Veysel, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal ve Bálint Balassi'den seçkiler sunan CD'ler çıkardı. Bu CD'lerde benim de birkaç çevirim yer almakta. Macar şiirinin dünya çapındaki ilk

şahsiyeti Bálint Balassi (1554-1594) Türk şiirini, Türk müziğini ve tasavvufunu da biliyor ve seviyordu. Türk şiirlerinden bazılarını Macarcaya çevirdi ya da uyarladı. Doğa sevgisiyle, aşkla, Tanrı'ya tapınma ile taşan şiirlerindeki güzel Macarcası bugün de canlıdır. Kimi şiirleri Türk âşıklarınınki ile yakınlık gösteriyor. Dursun Ayan'la hazırladığımız Türkçe Balassi kitabı, onun "Türkçe şiirlerini" de içermektedir.

Dünya şairi Yunus Emre ile aslında çok daha önce meşgul olmaya başladım. UNESCO tarafından ilan edilen uluslararası Yunus Emre Yılı dolayısıyla bir *Yunus Emre Anma Kitabı* hazırladım, ilk baskısı 1993'te eşimin desteğiyle yayımlandı, 2005'te ise 2. baskısı çıktı.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in 1997'teki Macaristan ziyaretinde Türk heyetinin şerefine verilen müzik şöleninde ünlü Macar sanatçı ve Türk dostu Tamás Kobzos Kiss (soldan ikinci) ve müzisyen arkadaşları.

Yunus Emre'yle ilgili özel bir sorum olacak zaten. Biz edebiyatı konuşmaya devam edelim.

Türk romanı Batı romanına göre çok geç zamanlarda ilk örneklerini vermeye başlasa da kısa sürede özgünlüğünü, kendi sesini yakalıyor. İlk roman örneklerine bakılacak olursa Fransız edebiyatı örnek alınmıştır diyebiliriz. Daha çok çeviri kokan eserlerdir.

6. BÖLÜM

... Ben çalışmak istiyorum.
Geçmişi dile getirmek bile bir savaş.
Geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek olan Tuna'nın
yumuşak dalgaları kucaklıyor birbirlerini.
Atalarımızın yürüttüğü savaşı
eritsin anımsama ve barış getirsin,
sonunda çözmektir bizim işimiz
ortak sorunlarımızı, bu da az şey değil.
Attila József

Hocam bu bölümde hayat hikâyenizden ziyade dil, edebiyat, tarih, sanat, kültür gibi Türklerin ve Macarların geçmişte ve günümüzdeki ortak noktalarına dair sorular yöneltmek istiyorum.

Öncelikle Türklerin ve Macarların kadim birlikteliğinin "yurt tutma"dan önceki hikâyesine değinebilir misiniz? Hangi coğrafyada Türkler ve Macarlar beraber oldular? Bu duruma dair farklı görüşler bulunuyor mu?

Halkların geçmişi hakkında yazılı kaynakların olmaması veya olsa da günümüze ulaşmamasından ötürü ancak ve ancak çeşitli bilim dallarından uzmanların titiz araştırmalarının sonucunda sonuçlara varılabilir. Bu sonuçların içindeki ayrıntıları ise uzman olmayanlara anlatmak oldukça güçtür. Bu durumda bazen bilimsellikten çok uzak teoriler de ortaya çıkar. Halkımızın oluşumu hakkında Macar dilci ve Türkologları ile birlikte benimsediğim görüşü şöyle özetleyebilirim: Macarlar MÖ 1000'li yıllarda akrabalarından ayrılıp Ural Dağlarının kuzeyinden Ural Dağlarının güneyine doğru göç ederek Hazar Denizi civarında eski Türk kavimlerine katılmışlar fakat bundan itibaren "eski Macarca" dediğimiz Fin-Ugor dillerinden vazgeçmemişler. Bu dönemde büyük ihtimalle aralarında büyük sayıda iki dilliler, yani hem eski Macar hem eski Türk dilini konuşanlar vardı.

7. BÖLÜM

Meslektaşlarının, Dostlarının ve Öğrencilerinin Gözüyle Edit Tasnádi

"Kedves[39] Hocam!"

Doç. Dr. Sevgi Can Yağcı Aksel
Hungarolog, İletişim Bilimci, Yazar

Tanıdığım en temiz yürekli, birikimli, kâşif ruhlu insanlardan biridir. Yorulmak bilmez. Sebatkârdır. Yirmi beş yılı aşkın süredir çalışmaktan şikâyet ettiğini duymadım. Bizim yakınmalarımızı ise biraz nüktedan bir tebessümle dinler. Disiplinlidir, yarım bıraktığı bir işe de şahsen rastlamadım. Mütevazıdır. Hiçbir sözünde, eyleminde kibre, gösterişe yer olmaz ancak sözünü söylemekten de geri durmaz.

Macarlarla Türkleri birbirine bağlayan bilge bir çınar gibidir. Yetiştirdiği onlarca öğrencisi, çevirdiği bir dünya kitap, Türk-Macar ilişkilerine ışık tutan pek çok bilimsel çalışma, önemli tercümanlık görevleri derken bu çınarın yaprakları saymakla tükenmez. Şeffaftır. "İçi dışı bir," derler ya, öyledir. Pırıl pırıl bir nehri izler gibi izlerim Hocamı. Gözlerine rengini belki de su gibi berrak ruhu vermiştir. Ruhunun ise Tuna Nehri'nin güzelliğinden nasiplendiğine hiç şüphem yok. Edit Hocam Budapeşte'yi çok sever. Yurdunu çok sever. Ülkesinin tarih boyunca verdiği özgürlük mücadelesiyle gurur duyar. Tarihi iyi bilir. Budapeşte gibi açık hava müzesi tabir edilen bir kentte yaşamanın bununla bir ilgisi olmalı. Eşimle kendisini ziyaret ettiğimiz bir gün 1956'da evlerinin duvarındaki resme sokaktan isabet eden kurşunun izini göstermişti bize. Hiç unutmayız.

Edit Hoca'yla tanışmamızın üzerinden yirmi beş yılı aşkın zaman geçti. O günlerde Macaristan'ı Macarca bilmeden seviyordum. Şair

[39] Macarca "sevgili" demek.

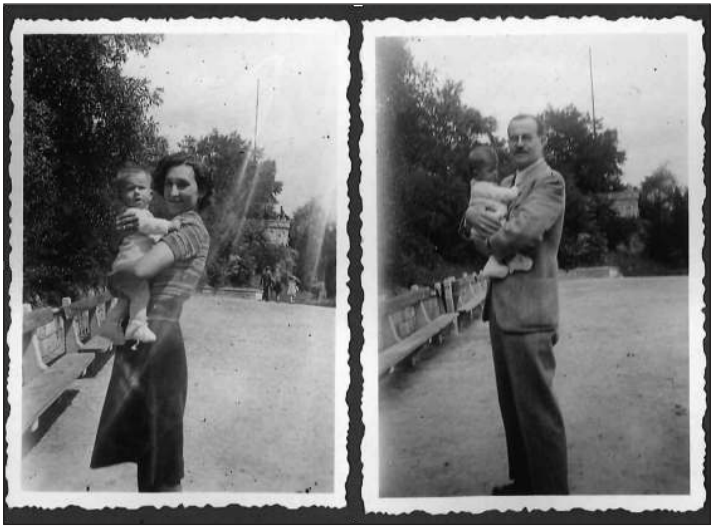
ALBÜM

1943 yılı. E. Tasnádi'nin bugün de yaşamaya devam ettiği evde.

Székesfehérvár'da anneannesi ve dedesiyle.

Budapeşte'de annesi ve babası ile.

Sovyetler döneminde Budapeşte'de Gellért Tepesi'nde bulunan Özgürlük Anıtı. Sovyet sisteminin sona ermesiyle anıtta bulunan Sovyet askeri ve yıldızı çıkarılmıştır. Fotoğraf 70'li yıllarda E. Tasnádi tarafından çekilmiştir.

1955'te ilkokul yedinci sınıftayken Macar dili aşkını Edit Tasnádi'ye aşılayan öğretmeni ve sınıf arkadaşları ile. Edit Tasnádi öğretmeninin sol yanında.

Lise yıllarında Budapeşte'de düzenlenen bir fuardan.

1971 sonbaharında ilk oğlu Zsolt ile.

Macar Hava Kuvvetleri Komutanı ile Türkiye'de uçak fabrikasında.

Osmanlı Devleti'nin son Buda valisi olan Abdurrahman Abdi Paşa'nın Buda Kalesi'nde bulunan mezarı başında resmî heyetle.

Dizin

Semboller

1956 Macar Ayaklanması 138

A

Adem Ver 78, 194
Adnan Saygun 45, 117, 172
Ahmet Necdet Sezer 228
Alajos Landau 28
A magyar szókincs eredete 42
András Róna-Tas 10, 35, 74, 144
András Tasnádi 41, 54, 179, 181, 192, 205, 216, 229
Arany János 95, 109, 183
A régi Belső-Ázsia története 38, 190
Ármin Vámbéry
  Vámbéry 10, 35, 40, 74, 114, 124, 190, 193
Árpád
  Árpád hanedanı 10, 27, 49, 108, 224
Árpád Berta 10, 108
Aşağı Ayrancı 75
Âşık Mahzuni 45
Âşık Veysel 45, 81, 172
Attila 9, 63-64, 79, 107-108, 125-126, 134, 140, 171, 176, 188-189, 192-193, 196-197, 199, 202, 204-205, 207-208, 210
Attila Bartis 79
Attila József 107, 125-126, 134, 140, 171, 176, 192-193, 196-197, 199, 202, 208
Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu 180, 193
Avrupa Birliği 58
Avusturya 17, 22-24, 28, 34, 94, 124, 179
Ayakta Durmak İstiyorum 53, 127, 187
Ayla Kutlu 77
Ayvalık Festivali 103
Aziz István 109

B

Balassi Kılıcı 86, 138
Balázs Szőllőssy 167
Bálint Balassi 12, 79, 81, 86, 137, 140, 176, 183, 190-192, 197-198, 200
Bekir Çobanzade 10
Bekir Yıldız 89
Béla Bartók 45, 171-172, 192, 194, 196, 199, 200, 202-203, 206
Béni Egressy 127
Benim Adım Kırmızı 11, 184
Bernd Scherner 143
Beyoğlu 4
Birgivî
  Birgili Mehmet Efendi 38
Birinci Dünya Savaşı 117, 126, 128
Budapeşte 11-12, 14, 17, 19, 21-24, 27-29, 43, 46-49, 53, 55, 58, 61, 65, 69, 72, 75, 78, 83, 84, 86, 90-91, 95, 100, 103, 108-

109, 117, 118-121, 123, 133, 135-137, 139-140, 143, 150-151, 155, 158-159, 165, 168, 173-175, 177-181, 183-196, 198-201, 204-205, 208-212, 215-217, 220, 231
Budin 13, 122, 150-151
Buket Uzuner 11, 198

C

Cevdet Bey ve Oğulları 91, 189

Ç

Çalıkuşu 97
Çardaş Fürstin 46

D

Demir Perde 12, 73, 81
Dostlar Beni Hatırlasın 172
DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR 173
DTCF
  Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi 11, 69, 70, 75, 180, 203, 224
Dúl Han 111, 112
Dursun Ayan 11, 50, 82, 85-87, 95, 98, 109, 137, 176, 194, 208-210
Dünya Halk Anlatılarının Ortak Dili 177
Düşmanı Kardeş Yapmak 85, 86

E

Edit Bánhidy 179
Edit Kukorelly 179
Eğlentili Bir Gömme Töreni 171
ELTE Üniversitesi 29, 34-35, 38, 42, 74, 80, 141, 143, 145, 167, 175, 179-180
Ender Arat 95, 118-119, 135
Endre Ady 116
Eötvös Lóránd 29
Eötvös Lóránd Tudományegyetem
  Eötvös Lóránd Tudományegyetem 29
Erika Kertész 147
Erika Sólyom 165, 231
Erzsébet Köprüsü 29
Estergon 27, 105, 120, 150-151
Estergon Kalesi 120, 150-151
Etel Takács 116
Éva Csáki 72, 100
Evliya Çelebi 83, 120, 123-124, 190, 197, 209
Evliya Çelebi Seyahatnamesi 120

F

Fahri Erdinç 83-84
Ferenc Erkel 45
Ferenc Kölcsey 126
Ferenc Liszt 45, 171
Ferenc Molnár 140, 171
Ferenc Rákóczi 173
Feride Çiçekoğlu 72
Ferit Edgü 89, 197
Fodor Andraş 158

G

Gábor Deák 123
Gerard Clauson 143
Géza Bárczi 41-42, 114
Géza Dávid 74, 80, 100
Géza Fehér 62, 119
Gustaf John Ramstedt 41
Gülbaba 121, 123
  Türbesi 123
Gülbaba Türbesi 121

Gül İrepoğlu 11
Gün Benderli 63, 100, 126, 136, 143, 176
Güniz Sokak 105
Gürer Gülsevin 101
Güven Caddesi 75
György Hazai 10, 43, 74, 135, 142, 220, 221
György Kéry 73, 78
Gyula Káldy-Nagy 39, 74, 179
Gyula Németh 10, 35, 38, 74, 98, 108, 114, 145, 175, 179, 202

H

Habur Sınır Kapısı 76
Hajnalka Stéger 31
Hamit Zübeyr Koşay 10
Harran 76
Hasan Eren 10, 35, 74, 220
Hayat Ağacı 113
Hikmet Şimşek 117
Himnus 126
Himnusz 126

I

Ignác Kúnos 95, 98, 117, 171, 188, 193, 196, 201
II. Ferenc Rákóczi 10, 50, 98, 113, 125, 176, 192, 195-196, 217
III. Béla 27
Imre Kálmán 46
Imre Karácsony 124
Imre Thököly 50, 125, 190
István Szabó 163, 171
István Turczi 176
István Vásáry 10, 38, 78, 175, 223
Iván Szkok 231

İ

İbrahim Kafesoğlu 10
İhsan Oktay Anar 11, 89, 98, 196
İkinci Dünya Savaşı 12, 17, 22, 25, 27, 29, 34, 46, 71, 121-122, 179
İkinci Yeni 85
İlahi 126
İlber Ortaylı 11, 95-96, 153, 196
İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı 95
İmre Thököly 113
İrfan Ünver Nasrattınoğlu 155
İskender Pala 89
İstanbul 4

J

János Arany 50, 86, 116, 137, 176, 183, 195-196, 198
Janos Eckmann 10
János Pastinszky 100
János Wagner 122
Johannes Benzig 143
John Andrew Boyle 143
József Böhm 179
József Thúry 10, 35

K

Kamyon 139
Kapadokya 76
Kara Kitap 89, 184
Karlofça Antlaşması 169
Kasım Paşa Camisi 123
Katalin Böhm 179
Kelemen Mikes 10, 12, 98, 140, 173, 176, 190, 193-195, 198, 202

Kemal Özer 11, 40, 77, 84-85, 91-92, 98, 125, 134, 138, 157, 176, 188, 193-194, 197, 204-205, 208-209
Kırım Savaşı 13, 50
Kırmızı Saçlı Kadın 89, 92, 184
Kiralık Konak 97
Kuman-Kıpçak 9
Kumanlar 10, 115
Kunlar 115
Kur Çayı 110
Kürk Mantolu Madonna 93

L

Lajos Fekete 38, 74, 175, 179
Lajos Kossuth 10, 50, 113-114, 195
Lajos Kosuth 125
Lajos Ligeti 10, 42, 114, 145, 175, 179
László Papp 77
László Rásonyi 70, 194-195
Laura Pál 161
Leipzigt Radyosu 63

M

Macar Gazeteciler Birliği 63-64, 179
Macaristan'ı Merak Edenlerle Baş Başa 66
Macar Özgürlük Savaşı 17, 28, 53, 199
Macar Radyosu 10, 14, 18, 44, 48, 61-62, 65, 67-69, 79, 84, 118, 127, 143, 145, 153, 179-180, 186, 197, 216, 218, 232
Macar Şiirinden Bir Seçki 138, 183
Macar-Türk Dostluk Derneği 118, 119, 141, 144, 155, 163, 181, 186-187, 189
Madsar ve Türk Lugat Kitabı 100
Magda Szabó 140
Magyar szófejtő szótár 42
Malkoç Bey Camisi 123
Mária Ivanics 74, 143
Mária Kenessey 100, 141
Mária Terézia 24, 98
Mátyás Kilisesi 27, 178
Mátyás Rákosi 26
Memet Baydur 11, 89, 139, 186
Mémoires de la Société Finno-ougrienne 35
Meotis 111
Mihály Hoppál 86, 137
Mihály Vörösmarty 116, 126
Miklós Radnóti 176, 192, 196
Miklós Zrínyi 120
Misâlî Baba 150
Mohaç 10, 125, 169
Moriz Wickerhauser 39
Mór Jókai 28
Muhsine Helimoğlu Yavuz 177
Muhteşem Yüzyıl 97
Mustafa Duman 152, 230
Mükemmel Macar Sözlüğü Ödülü 180

N

N.A. Baskakov 143
Nail Tan 169
Nasreddin Hoca 117, 180, 190-193, 195-196, 198-201, 202
Nasreddin Hoca Türbesi 152
NATO 99
Nâzım Hikmet 118, 135, 194, 197, 202-203, 209
Nezih Demirtepe 90, 150

Nuri Yüce 143
Nyugati Garı 21, 23

O

Oğuz Aral 55, 57
Orhan Asena 11
Orhan Pamuk 11, 83, 89, 91-92, 153, 198
Ortadirek 92, 161, 183

Ö

Öksüz Âşık 151

P

Pál Fodor 74, 120
Pál Sokağı Çocukları 25
Paris Caddesi 75
Permanent International Altaistic Conference 36
Péter Esterházy 140
Piaristler 29
Pir Sultan Abdal 81
Plevna 50
Puslu Kıtalar Atlası 89, 98, 183

R

Radio Free Europe/Radio Liberty
Radio Free Europe/Radio Liberty 49
Roma 9
Rózsadomb
Gül Tepesi 123

S

Sabri Koz 90, 149, 230
Saim Sakaoğlu 152
Sait Faik 98, 205-206
Sándor Márai 79, 140
Sándor Petőfi 18, 116
Sára Karig 84
Sarı Sıcak 84, 180, 185
Semmelweis Üniversitesi 22
Sevr Antlaşması 117
Sina Baydur 89, 139
Soğuk Savaş 49, 71, 99, 103
Stalingrad 22
Sultan Süleyman Camisi 123
Süleyman Demirel 82, 104, 105, 224, 225
Székesfehérvár 23, 25, 27-28, 211
Szigetvár 76, 103, 118, 121, 123
Szózat 126-127

Ş

Şerif Baştav 10, 35, 74, 78

T

Tamás Kobzos Kiss 81-82, 86, 117, 137
Tanık Günler 86
Tarık Buğra 11, 53, 89, 127, 226
Taş Kalpli İnsanın Oğulları 28
Tayyib Gökbilgin 74
Tekirdağ 10, 12, 98, 113, 120, 173, 176, 193, 202, 217-218, 222
The Wind of Plaine 92
Tibor Déry 171
Topkapı Sarayı 96
Török Füzetek 121, 136, 191-196, 204, 206-207
Török Macaristan-Török Hungary 118
Trabzon 76
Trianon Antlaşması 117, 128
Tuna Kıyısında 125
Turan Oflazoğlu 11

Türkçe Grameri 114
Türkçe Pratik Kitabı
Türkçe Pratik Kitabı 54
Türk Dil Kurumu 35, 38, 43, 70, 76, 101
Türk Halk Edebiyatı 95, 149, 187, 198-199
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı 167
Türkiye Mektupları 10, 98, 176, 194-195, 206
Türkiye Toprağında 98
Türkiye'ye Güvendiler 119
Türk Kültürüne Hizmet Ödülü 181
Türklere Güvendiler, Tarih Boyunca Türk Topraklarına Sığınanlar 136
Türk-Macar Dostluk Derneği 74, 77, 135, 138
Türk-Makedon Dostluk Derneği 150
Türk Sanatçılar Vakfı 180
Türk Tarih Kurumu 38, 70, 76, 114, 200
Türk ve Macar Halk Kültürlerinin Ortak Yönleri 178

U

Uçurtmayı Vurmasınlar 72
UNESCO 82, 96, 117, 134, 199

V

Vámbéry Ödülü 180
Van Gölü 76
Varşova Paktı 99
Vásárcsarnok 90
Vecdet Erkun 74, 194, 223
Viktor Mátis 153
Világirodalmi Lexikon
Dünya Edebiyatı Ansiklopedisi 43, 210
Voyvodina 24

W

Wagner Köşkü 121

X

XVI. Yüzyıl Macar Ozan Bálint Balassi ve Şiirlerinden Örnekler 138

Y

Yakovalı Hasan Paşa Camisi 123
Yalvaç Ural 98, 171, 221, 229
Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi 151
Yaşar Kemal 11, 83-84, 92, 161, 180, 185
Yedi Göller 75
Yılmaz Gülen 63, 100, 143, 176
Yunus Emre 12, 81, 82, 86, 116, 117, 183, 191, 201, 204, 206-208
Yüksel Özkasap 45

Z

Zoltán Gombocz 10, 35, 114
Zoltán Kodály 45, 171
Zsuzsa Kakuk 10, 38-41, 74, 100, 114-115, 144, 145, 175-176, 179, 229